

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

10 De secundo genere montium, qui uulgo comuniter in Jtalia dicuntur
uacabiles, et non Vacabiles.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

fans, vel damnum emergens, cum non omnes habuerint pecunias, quas monti mutuarunt negotiationi destinatas, licet ex parte eorum, in quibus reuera tantum lucri, vel damni, plus minusve cessauerit, vel emergerit, iste modus sit licitus; quia quinque quæ soluantur pro centum, non soluantur vi mutui, sed ratione lucri cessantis, vel damni emergentis; generaliter tamen iste modus non est licitus. Item secundum quoniam, vt *cap. precedenti* dixi, quando cumque aliquis montem erigit mutuando, & non donando, siue transferendo dominium eorum, ex quibus montem constituit, in ipsam montem; tunc suis impensis, & sumptibus tenetur montem conseruare indemnem; ita vt non possit obligare eos, quibus ex monte mutuum datur, ad certum aliquid soluendum vltra sortem, pro expensis ministrorum montis, & pro indemnitate montis; nam vsura est si mutus alteri, eo pacto, vt ipse aliquid soluat pro indemnitate pecunie mutuate. Item vsura est, si pecunias tuas ciuitati mutues, vt ciuitas ex eis mutuo det indigentibus; eo tamen pacto, vt ipsi mutuatarij aliquid soluant vltra sortem pro conseruatione illarum pecuniarum, quas mutuas ciuitati, vt ipsa deinde ex eis mutuet indigentibus; quoniam tuis impensis debes eas conseruare.

Circa secundum modum praxis est ista: Ciuitas vendit censum, quem constituit super se, & bonis suis, & propter bonum pauperum cogit ciues, vt emant singuli certas portiones census, vt ex eorum pecuniis fiat cumulus montis: & deinde mutuatarij vltra id, quod soluant pro stipendijs ministrorum, soluant quoque quinque pro centum; quia hæc est portio census, quem ciues emunt: & hic modus videtur esse licitus: nam ex parte ciuium contribuentium non est mutuum; quia nequeunt repetere suas pecunias à ciuitate vel monte; quia vere eas dederunt ciuitati, vel monti pro pretio, quo emerunt à ciuitate, vel monte censum ad rationem quinque pro centum. Ex parte vero eorum, qui mutuum petunt à monte, non est aliquod onus iniustum: nam licet soluant quinque pro centum, totum hoc est in bonum ipsorum, & ipsi tenentur vltra sortem totum id dare, quod est opus ad expensas montis necessarias: inter expensas autem est, vt soluantur censuales pensio.

Item censuales huiusmodi pensio debet solui ab iis, in quorum commodum est mons constitutus: & mons iste non est constitutus in bonum ciuitatis, sed in bonum pauperum, & aliorum indigentium: & quando cumque voluerint ministri, & gubernatores montis, possunt redimere censualem pensionem, reddendo singulis ciuibus capitale, quod contribuerunt.

Notandum tamen est, requiri tunc, Primo, vt ciuitas constituat bona aliqua sua; nimirum bona immobilia, siue iura, siue vectigalia, siue gabellas antiquas, vel de nouo ad hoc institutas, super quibus censum imponat. Secundo, vt ciuitas in montem ipsum transferat pecunias, ex quibus mons erigitur, ita vt non retineat apud se ius repetendi eas, quando voluerit à monte: tunc enim esset mutuum, & consequenter licet ciuitas tunc possit exigere à monte quinque pro centenario quolibet, ratione damni emergentis, v.g. ad soluendam censualem pensionem, quam ciuitas tenetur soluere ciuibus, qui contribuerunt non potest tamen exigere à monte alia duo, vel tria, pro impensis ministrorum montis: quia, vt dixi *suprà*, qui ex pecuniis mutuatatis montem erigit, suis sumptibus, & impensis debet montem conseruare.

Secundo queritur, An ciuitas volens redimere censum aliquem super bonis suis constitutum, possit ex summa pecunie, qua alioqui esset census redimendus, montem erigere propter bonum pauperum, eo pacto, vt mutuatarij soluant censum ad rationem quinque pro centum, quem censum ciuitas alioqui soluebat: Respondetur, etiam hunc modum esse licitum: nam ego tibi possum mutuarè certum, que parata, & destinata habebam ad redimendum censualem pensionem, quam quotannis soluebam, ea lege, vt tu soluas illam censualem pensionem; interim dum non mihi reddis capitale, nimirum centum; quia hoc opus non tibi impono vi mutui, sed ratione damni emergentis: sic etiam ciuitas,

quia destinata pecuniam habeat ad redimendum censum, & mutuat eam monti pietatis, licet potest ea lege mutuarè, vt mons, siue mutuatarij interim dum non reddunt capitale, teneantur ad solutionem census.

Tercio queritur, An constituto semel monte pietatis, possit cumulus augeri ex bonis priuatorum hominum mutuantium ipsi monti? Respondeo, posse augeri, dummodo mutuatatores nullum suum percipiant ex vi mutui, nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, & ita mutuatarij, quibus aliquid ex monte mutuat, non tenentur aliquid soluere his, qui mutuant monti; quia solum tenentur, vt sæpe diximus, ad expensas necessarias montis.

Quarto queritur, An Princeps, vel ciuitas deposita pecuniaria iudicialia, possit monti pietatis applicare, vt in ipso sit maior cumulus pecunie ad mutuandum indigentibus? Respondetur, posse, dummodo tamen, vt interim dum deposita iudicialia monti applicentur, per rationem mutui, nihil à monte, vel mutuatatis exigatur ad conseruationem pignorum, vel depositorum iudicialium: quia, vt diximus, quoties aliquis mutuando montem iuuat, constituit, vel erigit, nequit aliquid exigere pro conseruatione sui mutui; quia non transfert dominium illius in ipsam montem. Si tamen ipsa deposita iudicialia per donationem monti applicentur, tunc mons, & mutuatarij tenentur ad expensas pro conseruatione illorum.

Quinto queritur, An sit licitum, vt montis pietatis det quattuor pro centenario deponentibus pecuniam apud ipsum? De hac questione lege Nauarr. in *conf. 17. libr. 5. de vsur.* Dicendum est, non esse licitum siue ratione depositi, siue mutui, nisi deponentes recipiant ea quattuor ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, & tunc in hoc casu non potest mons obligare eos, quibus ipse mutuat, vt soluant sex pro centenario; v.g. quattuor pro deponentibus, & duo pro expensis ministrorum: sic Nauarr. *loc. cit.* Possunt tamen vt *ibi* Nauarr. ait, huiusmodi montes excusari, si quattuor dentur deponentibus ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, & duo ipsis ministris montis, pro officio, quod eos facere cogit Respub. Nam, vt *suprà* diximus, potest Respublica instituere officium ad mutuandum cum stipendio ministris dato à mutuatariis pauperibus soluendo: nam tunc sex illa soluantur ratione damni, siue in deponentibus, siue in ministris montis.

De secundo genere Montium, qui vulgo, & communiter in Italia dicuntur vacabiles, vel non vacabiles.

CAPVT X.

Est secundum genus montium, qui vacabiles aliquando, aliquando non vacabiles vulgo nominantur; quorum praxis est hæc: Solent Principes, vel ciuitates certos redditus annuos habere ex vectigalibus, & gabellis, vel alijs impositionibus antiquis, vel nouis, siue fructibus, aut iuribus; & quia huiusmodi redditus minutatim per partes soluantur Principi, vel ciuitati, solent ipsi Principes certam aliquam summam, & pensionem tanquam vetos illorum reddituum fructus singulis annis percipiendam constituere, vt illam vendant: quæ summa, quia est magna, & vnus non possit integram emere; ob id habita proportione illius magnæ pensionis ad omnes redditus, illas diuidunt in multas æquales partes, & pensiones, vt in octo, vel decem, vel viginti, vel quinquaginta, quæ singulæ sunt fructus, siue partes illorum reddituum; & deinde aliquando pensiones iste emuntur à multis: quorum quisque contribuit suam partem: & ita pro quantitate pecunie, quam dat, emit partem illorum reddituum; aliquando vero tota summa, qua æstimantur annui redditus, emitur ab aliquo homine opulento, qui emit omnes illos redditus, quos ipse postea vendit diuisim multis.

Ista igitur summa reddituum annuorum, dicitur mons: &

ipsi reditus annui dicuntur Montes, qui aliquando ex nomine rerum, ex quibus percipiuntur nominari solent, vt Mons farinae, Mons carniū, Mons vini. Aliquando denominantur à causa, ob quam sunt: vt Mōs redemptionis Captiuorum, Mons fœderis, Mons pacis, Mons fidei. Aliquando ab Auctore, qui instituit, sic dicitur Mons Pius, Mons Sixtus, Mons Iulius. Singulæ verò portiones, siue pensiones ipsorum reddituum dicuntur loca Montis, & qui emunt huiusmodi portiones, siue loca, dicuntur emptores locorum Montis: habent enim ius exigendi portiones, quas suis pecuniis emerunt.

Secundò notandum, huiusmodi Montes aliquando esse perpetuos, aliquando temporales; aliquando vacabiles, aliquando non vacabiles dicuntur; quoniam obitu emptoris vacant; & redeunt ad Principem, qui iterum vendit eos: non vacabiles verò dicuntur, qui non vacant obitu emptoris, sed transeunt ad hæredes ipsius. Item aliquando esse redimibiles: id est, Princeps, qui Montem constituit, potest reddere pecuniam capitalem his, qui dederunt, vt emerent loca, siue portiones Montis, consequenter liberare se ab onere soluendi; aliquando verò esse irredimibiles, ita vt à Principe redimi non possint, sed sunt, & eriguntur cum pacto, vt Princeps non possit eos redimere.

Tertiò notandum est: Qui suis pecuniis emunt portiones, siue loca huiusmodi Montium, auctoritate Principis habent ius transferendi portiones, siue loca, quæ habent, in suos hæredes, item resignandi, siue renuntiandi aliis. siue vendendi, & vendere solent aliquando pijs, aliquando minoribus, quam ipsi emerunt: & singula ista abque vñra sunt, vt statim infra dicam.

Postremò notandum est, Aliquas esse conditiones ad huiusmodi Montium iustitiam necessarias. Prima est, vt reditus, super quos fundantur pensiones, siue portiones, siue loca, vere existant, alioqui esse vsuram. Secunda, Ne plura loca, siue pensiones vendantur, quam contineat ipse Mons: alioqui enim eorum omnium locorum, siue portionum, quæ non fundantur in Monte, esset ficta emptio, & vsuraria. Tertia: vt si Mons in totum, vel ex parte pereat, pereat etiam pro rata, loca, siue portiones: nam perente fundamento, perit consequenter res fundata: & perente re, perit quoque ius constitutum in ea. Hoc tamen intelligitur, dummodo Mons non pereat ex domini culpa, & dum non se dominus Montis obligauerit pro capitali, & pro redditu locorum, siue portionum in casu quo Mons perierit, vel decreuerit. Quarta: vt maiores, siue pensiones, siue loca dentur, quando Montes sunt vacabiles, quam cum sunt perpetui: quia quando Montes sunt vacabiles, siue temporales, habent multa, & magna incommoda ex parte illorum, qui loca, siue portiones habent in Montibus: & hinc fit, vt Montes isti vacabiles non constituantur, sine graui, & vigente causa propter incommoda, quæ inde sequuntur. Fit etiam, vt quando Montes sunt vacabiles, loca, siue portiones emi soleant ad rationem duodecim, vel decem, vel octo pro quolibet centenariò: quando verò sunt perpetui, solent emi ad rationem quinque, vel quinque cum dimidio.

Quantum ad iustitiam huiusmodi Montium, constat eos esse licitos; quia sunt census quidam. Sicut enim in censu emitur ius percipiendi annuam pensionem ex re alterius: Sic etiam qui loca emunt in huiusmodi Montibus; emunt ius percipiendi fructus, siue reditus annuos ex bonis eius, qui est dominus Montis.

De tertio alio genere Montium.

CAPVT X.

EST aliud genus Montium: nam Princeps, vel ciuitas pecuniis indigens, solet aliquando cogere ciues mercatores ad sibi mutuandum eâ lege, vt donec acceptam pecuniam restituat, soluat eis quotannis aliquam pecuniam summam, nimirum quinque, vel sex pro quolibet centenariò: & ista pecuniarum centenaria alibi dicuntur Montes, alibi loca, alibi mutua, & qui pecunias dederunt, dici solent creditores Montis, quibus conceditur facultas, vt reditus, siue fructus, quos suis datis pecuniis accipiunt, vendere, & alienare possint, eadem conditione, qua ipsi habent, nimirum, vt ipsi non possint suas pecunias repetere; Princeps tamen, vel Respublica, vel Ciuitas possint, quandoqueque voluerint illas restituendo, se ab hoc onere redimere.

De his Montibus solet esse dubitatio, an sint liciti, nec ne? Et dicendum est, ad hoc, vt sint liciti, nonnulla requiri. Primò, vt fundentur in veris Principis, vel Reipublicæ, vel Ciuitatis fructibus, iniubus, vel redditibus antiquis, vel per nouam aliquam impositionem institutis: alioqui enim esset vsura, cum nihil sit, quod ematur. Secundò, cum quinque, vel sex pro quolibet centenariò Princeps, vel Ciuitas quotannis soluat: necesse est, vt ciues pecunias quas dederunt, non mutatas dederint: sed tamquam pretium quo emerant ius percipiendi quinque, vel sex pro quolibet centenariò. Et tunc huiusmodi Montes parum differunt à Montibus secundi generis; vtrique enim sunt similes censibus, quibus emittitur ius percipiendi annuam pensionem, ex re alterius.

Differunt tamen isti Montes à Montibus secundi generis, quod ciues, & mercatores coguntur auctoritate Principis, Reipublicæ, vel Ciuitatis emere istos Montes tertij generis; & ideo tertio requiritur in eis, vt non sint sine graui, & vigente necessitate: sine hac enim nemo potest cogi ad emendum aliquid: hæc verò ratione existente possunt cogi ciues ad emendum, sicut etiam solent Principes, vel Ciuitates in casu necessitatis aliquando cogere subditos, vel ciues, ad emendum triticum, quod pro eorum vtilitate ad caritatem, quæ certò, aut probabiliter timebatur, euitandam emerant, siue parauerant alioquin si cogere emerent, triticum putri fieret. Quarto, si reuera ciues, & mercatores pecunias non dant tamquam pretium portionum, siue locorum, quæ emunt, sed tamquam mutuum, tunc vsura esset; quia Princeps, vel Ciuitas, quæ mutuo accipit vsura sortem, soluit lucrum ex mutuo: vnde, vt ab vsura, & iniustitia excusentur, necesse est, vt quinque, vel sex, quæ pro quolibet centenariò Princeps, vel Ciuitas soluat, ea reddat ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. Et cum hoc generaliter esse non possit in omnibus ciuibus, vel mercatoribus, qui promiscuè pecunias dederunt: ideo isti Montes sic per mutuum constituti, ordinariè, siue regulariter, ab vsura liberi esse non possunt.

An Vsurarius acquirat dominium rei per vsuram acceptæ.

CAPVT XI.

IN hac re sunt duæ opiniones principales: Prima assentit per vsuram transferri dominium in vsurarium, siue res sit fructifera, quæ in vsura consumi non solet, siue non sit, quæ dicitur vsu consumptibilis, vt sunt in mensura, vel in pondere consistentes. Sic Glossa 14. questione quarta, in cap. Si quis vsuram, & in cap. Si Episcopum, 16. quest. 6.

Cap.